

МР МОМЧИЛО РАДОВИЋ: РЕВОЛУЦИОНАРНИ РАДНИЧКИ
ПОКРЕТ И НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКА БОРБА У КОЊИЧКОМ
КРАЈУ, ОПШТИНСКИ ОДБОР СУБНОР-а КОЊИЦ, 1986

Општински одбор СУБНОР-а Коњиц је публиковањем књиге *Революционарни раднички покрет и народноослободилачка борба у коњичком крају*, аутора мра Момчила Радовића, који на жалост усљед нагле и преране смрти није доживио њено излажење из штампе, реализовао обавезу да се на једном мјесту документовано прикаже и верификује напредно и револуционарно дјеловање радничке класе и народа коњичког краја у борби за слободу. То вриједно дјело резулата је вишегодишњег и истрајног истраживачког, стручног и научног рада његовог аутора.

С обзиром на чињеницу да је обимна изворна грађа уништена и до наших дана није сачувана, Радовић се у обради теме одговорно служио и користио сјећањима и изјавама живих учесника револуционарног радничког покрета, НОР-а и револуције које је помно и дуго прикупљао.

Књига обухвата три основне тематске цјелине: Революционарни раднички покрет 1919 — 1941, Народноослободилачки рат и револуција 1941 — 1942. и Развој НОБ-а у коњичком крају 1943 — 1945. године.

У првом дијелу аутор истиче економске, политичке и културне прилике од 1919. године, појаву и развој револуционарног радничког покрета с нешто више података о његовим првим почецима и генералним штрајком који је у БиХ почео у мају 1906. године.

У првој тематској цјелини аутор је сажето, језгровито и документарно обрадио и оснивање мјесне организације Социјалдемократске странке и мјесне организације Социјалистичке радничке партије и њихов рад у току 1919. године. Посебно погла-

вље посвећено је организовању синдикалног покрета у Коњицу и штрајку жељезничара.

Народнослободилачки покрет у коњичком крају реконструисан је на темељу постојећих докумената и мемоарске грађе. Темељито и цјеловито је описано формирање прве партизанске јединице, Коњичког партизанског одреда, почетком септембра 1941. године, његов успон и развитак. У другом дијелу књиге аутор је значајнију пажњу посветио активности КПЈ и СКОЈ-а у Коњицу крајем 1941. и у првој половини 1942. године, те улози комуниста у одзиву и учешћу народа у борби за слободу против окупатора и домаћих издајника.

Крајем 1941. и почетком 1942. године основани су и први органи народне власти, сеоски НОО-и у свим ослобођеним мјестима. Чланови сеоских НОО-а бирали су на сеоским конференцијама, које су биле масовно посјећене. Аутор је успио прикупити податке о раду и саставу првих НОО-а истакавши њихову деликатну улогу, нарочито на прикупљању хране, одјеће и других потребних средстава за борце, одржавању реда и мира на ослобођеној територији, просвјетљивању становништва и обезбјеђивању редовне наставе у школама у Борцима, Главатичеву, Чичеву, Заборанима и другим мјестима.

У трећем дијелу књиге обрађен је развој НОБ-а у коњичком крају 1943—1945. године. Бурни догађаји из IV непријатељске офанзиве, борбе за Коњиц и велике жртве народа коњичког краја у току офанзиве, борбе у долини Неретве које су трајале пуних 40 дана, цјеловито су обрађени. Боравак друга Тита и Врховног штаба у коњичком крају за вријеме битке за рањенике подстицали су, храбрили, бодрили и непрекидно обнављали вјеру у успјех и коначну побједу.

Радовић је посебно поглавље посветио непријатељским нападима у љето 1943. године.

Захваљујући доброј организацији и дјеловању КПЈ и СКОЈ-а, формирају се нове организације Партије и СКОЈ-а, број чланова се стално мијења, успјешно се извршавају сви постављени задаци.

У борби за коначно ослобођење Коњица значајан допринос пружили су борци Рамског НОП одреда, Мостарског батаљона, Седамнаесте крајишке бригаде и других партизанских јединица. У саставу тих јединица знатан је број коњичких бораца.

Снажну и разноврсну активност од почетка оружаног ослободилачког устанка пружиле су жене коњичког краја. Оне су биле одборници у органима власти, руководиоци КПЈ, СКОЈ-а, АФЖ-а и УСАОЈ-а, болничарке, курири, активисти на терену, руководиоци алфаветских течајева, раднице у партизанским радионицама — укратко, дале су велики допринос у борби за ослобођење. Готово да нема партизанске јединице која је формирана на коњичком подручју или је туда пролазила, а да у њој

пису ратовале и жене коњичког краја. Аутор је зналачки прикупио и презентирао податке о њиховој активности.

У завршном дијелу књиге изнесени су подаци о борбама за коначно ослобођење Коњица. Те су борбе саставни дио завршних операција за коначно ослобођење земље и вођене су у оквиру великих операција ЈНА, мостарске и сарајевске. Трећег марта 1945. Коњиц је коначно дочекао слободу. Заједничка жеља да се живи у слободи, братству и јединству повезала је и покренула народе коњичког краја да гину и страдају за остварење тог циља.

Многобројне жртве објављивањем те књиге биће трајно отргнуте од заборава. Наша је обавеза да аутору изразимо захвалност за уложен труд, за још једно свједочење и трајни спомен револуцији, али и наше искрено жаљење што није доживио објављивање своје књиге, која уистину представља значајан стручни и научноистраживачки рад.

Мр Шабан Захировић